

**Мавзу: Ер тузишда
курилиш ва инженер-
геодезия ишларида
хавфсизлик**

- 1. Топография-геодезия ишларини бажаришда жароҳатланишлар
- **Нивелир полигонометрия ишлари**
- Самолётда расмга тушириш
- Йўл ва кўприк қуриш ҳамда аҳоли яшаш пунктларида ишлаш.
- **Қурилиш майдонига талаблар ва қурилиш-монтаж ишлари**

Топография-геодезия ишларини бажаришда жароҳатланиш

Иш турлари	Бахтсиз ходи- салар, %	Оғирлик даражаси буйича		
		Енгил	Оғир	Ўлим билан тугаши
Дала шароитида топография- геодезия ишлари	62,5	74,3	7,3	18,4
Ёрдамчи ишлар	29,3	96,6	2,4	1,0
Цех ва лабораторияда камерал ишларни бажариш	8,2	100	-	-
Жами	100			

Дала шароитида топография-геодезия ишлари

Дала шароитида топография-геодезия ишлари турлари	Бахтсиз ҳодисаларнинг сони, %
Геодезия белгиларини ўрнатиш	47,8
Топография ишлари	27,2
Пунктларни кузатиш	9,3
Жойни текшириш	3,2
Нивелир ишлари	4,5
Бошка ишлар	8,0

Нивелир полигонометрия ишлари

- Бу ишларни олиб бориш учун кўп ҳолларда темир ва автомобил йўллари ёки (бўйи) режалаштирилади. Бу ҳолларда ўтувчи транспортдан жароҳатланиш хавфи туғилади. Агар ишлар темир йўл чегарасида олиб борилса бу Вазирлик ва темир йўл маҳаллий раҳбарияти қоида ва инструкцияларини бажарилиши талаб қилинади.
- Иш раҳбари поездлар ўтиш жадвали билан танишиши керак. Ишдан олдин бригаданинг ҳамма аъзолари инструктаждан ўтиши керак. Ишчилар киядиган кийимлар огоҳлантрувчи қизғиш-сарик, рангда бўлиши керак.

Нивелир ишларини бажаришда хавафсизлик чоралари

- 1. Темир йул рахбариятидан рухсат олинади.
- 2. Поздлар катнови жадвали олинади.
- 3. Барча ишчилар инструктаждан утадилар.
- 4. Ишчилар огохлантирувчи қизғиш-сарик кийим кийишлари керак

- 6. Кул асбобларини йул четига куйиш.
- 7. Йулда юрганда автомобил катновига карама-карши юриш.
- 8. Йул устида иш олиб борганда иш жойидан ҳар томонда 120-180 м. масофада огоҳлантирувчи белги "Бошқа турдаги ҳарфлар" қуйилади.
- 9. Иш жойининг атрофида қизил рангдаги атрофини ўраб ўтувчи ҳимоя мосламаси қуйилади.
- 10. Йўлларнинг ҳар иккала турида ҳам кучли шамол, туман ва ёмгирда, яшин хавфида, йўл музлаганда ишлаш таъқиқланади.
- 11. Ишга қабул қилиши даврида кўзи ва қулоғи ожиз кишиларни, хушидан кетиб қолувчиларни йўлларда ишлашга рухсат берилмайди.

- Автомобил йўлларида иш олиб борилганида йўлнинг транспорт қатновчи қисмида узоқ муддат турмаслик керак. Қўл асбобларини фақат йўл четларига қўйиб туришга рухсат берилади, йўлда қатнаганда (юрганда) автотранспортга қарама-қарши юриши керак.
- Йўл устида иш олиб борганда иш жойидан ҳар томонда 120-180 м. масофада огоҳлантирувчи белги “Бошқа турдаги ҳарфлар” қўйилади; иш жойининг атрофида қизил рангдаги атрофини ўраб ўтувчи ҳимоя мосламаси қўйилади. Йўлларнинг ҳар иккала турида ҳам кучли шамол, туман ва ёмғирда, яшин хавфида, йўл музлаганда ишлаш таъқиқланади.
- Ишга қабул қилиши даврида кўзи ва қулоғи ожиз кишиларни, хушидан кетиб қолувчиларни йўлларда ишлашга рухсат берилмайди.

Самолётда расмга тушириш

- Самолётда расмга туширишдан олдин бу самолётларнинг ишга тайёрганлиги астойдил текширилади, яъни қўл асбоблари комплектлиги, эҳтиёт қисмлар ва ёқилғи етарлиги ва ҳакозо.
- Авиаотряд буйруғи расмга тушириш партияси бошлиғи тайинланади. Бу шахс партиянинг ишлаб-чиқариш, техник ва хўжалик фаолиятига жавоб беради.
- Корабл командири ва расмчи - штурман ўчишидан олдин иш бажариладиган район об-ҳаво шароитларини, эҳтиёт аэродроми бор-йўқлиги ва бошқа маълумотларни оладилар.

- Расмга тушириш-ўчиш жараёнида корабл командири партия бошлиғи билан мунтазам алоқа боғлаб туради, унга об-ҳаво, узоқни кўра-билиш тўғрисида маълумот бера боради ва зарур ҳолларда унинг буйруғи билан ишни тўхтатади.
- Самолёт ҳавога кўтарилиши ва қўниш даврида экипаж аъзолари ўз иш жойларида ўтириши, расмга тушириш асбоб ва аппаратларини текширмасликлари, командирни гапга тутиб эътиборини тортмасликлари, ўзлари сезган хавф тўғрисида огоҳлантиришлари керак.

. Йўл ва кўприк қуриш ҳамда аҳоли яшаш пунктларида ишлаш.

- Йўл қурилишидаги геодезик ўлчовларни олиб боришди, карерда, тош майдаловчи ускунада портлаш ишлари олиб борилувчи районларда, электроенергетика иншоотлари қурилиш зоналарида иш бажаришда эҳтиёткорлик чораларига риоя қилиш керак.
- Тош, гравий ва қум карерларида иш бажаришда шовқин ва чанг таъсирида касб касалликлари ривожланиши мумкин. Бунинг олдини олиш учун:
 - - шахсий ҳимоя воситалари (респиратор, кўзойнак, маска, "Беруши", наушник каби) лардан фойдаланиш;
 - - нафас йўли органлари ва эшитиш органлари касаллиги бу ишчиларни бу ишларга жалб қилмаслик керак.

- Йўл қурилиш ишларида қуйидаги ҳолларда бахтсиз ҳодисалар бўлиши мумкин:
- - қазилма деворининг қуллашидан;
- - тош майдаловчи ускунадан отилиб кетган тошдан.
- Шунинг учун геодезистнинг иш жойи хавфли зонадан ташқарида сақланиши керак.
- Портлаш ишлари олиб борилувчи зонада геодезия ишларини бажаришдан олдин геодезист махсус инструктаждан ўтиши ва “Йўл қурилишидаги портлаш ишларининг техника хавфсизлиги қоидалари” ни ўрганиши керак. Ишлаётган ҳар бир ишчининг ҳаёти ва соғлиғига бирор предмет ёки воситалар томонидан хавф солинмаслиги, бемалол меҳнат қилиши учун қулайдир.

Ертузишда қурилиш ишларини бажаришда хавфсизлик

- Қурилиш майдонининг бош плани тузилганида хавфсиз иш бажаришнинг ҳамма шароитлари кўзда тутилади. Айниқса хавфли зоналарни ишлаш, битта қурилиш майдонида бир неча ташкилотининг ҳамкорликда ишлаши, техниканинг тўпланиш жараёнларига катта эътибор берилади

- Хавфли ишларга қуйидагилар киради.
- - чуқур траншея ва котлованлар билан боғлиқ ишлар;
- - портлаш ишлари;
- - катта баландликдаги монтаж ишлари;
- - оғир конструкция ва ускуналарни ташиш ва монтаж ишлари ва ҳоказо.
- Аҳоли яшаш жойларида қурилиш майдони 2 м баландликдаги девор билан тўсилади.

- Қурилиш майдонининг ҳамма жойида қуйидагилар кўзда тутилади:
- - ўтиш ва транспорт юриш йўлларининг хавфсиз эни (йўлакча-0,8 м, транспорт йўли 2,5 м;
- - ариқчалар, траншеялар, вақтинчалик сув тармоғи кабилар устидан кўприкчалар;
- - маиший -санитар бинолари;
- - ўтиш юриш жойларига белгилар -кўрсаткичлар;
- - йўлакчалар қиялиги 20 дан ошганда зинапоя ёки қўл билан тутиб юриш мосламаси;
- - чорраҳаларни сигнализация (ёруғлик-светофор) билан таъминлаш, темир йўл чорраҳасини шлагбаум билан, уларни кечки пайт ёритиши;

- Электр узатиш йўллари (ЛЕП) ва ускуналари билан ишлаганда махсус қоидаларга риоя қилинади.
- Экскаваторда котлован қазиганда қуйидагилар таъқиқланади:
 - - хавфли зонада туриш ва юриш;
 - - котлован девори четида туриш,
 - - котлован ва траншея ичида дам олиш, ухлаш.
- Агар иш бажарилаётган жойнинг остидан коммуникация йўли (газ, электр, юқори босимлик труба) ўтган бўлса, ер кавлаш ишлаши шу йўлларни ишлатувчи корхона назорати остида олиб борилади.
-

- Юқорида ишлаганда ишчилар белбоғ (пояс) билан ўзларини боғлаб ишлашлари керак.
- Кўзга кўринувчи жойда жароҳатланган кишиларга “тез ёрдам” машинасини ва врачни чақириш йўллари ёзиб (белгилари билан) қўйилади.